

PLODORED

Sažetak

Plodored je vrlo značajan kod planiranja sjetve i sadnje povrtnih kultura. Pravilnim plodoredom racionalno se koristi tlo u povrtnjaku, hranjiva u tlu, smanjuju se opasnosti od pojava bolesti, štetnika i korova.

Ključna riječ: plodored.

Uvod

Plodored se ostvaruje na osnovu zahtjeva vrsta prema obradi tla, gnojenju stajnjakom i predusjevu. Biološke specifičnosti povrća su osnova za izbor predusjeva (pretkulture). Neko povrće se uspješno uzgaja poslije velikog broja vrsta (osobito grašak), a za neke je sužen izbor predusjeva. Za biopovrtnjak karakterističan je uzgoj dviju ili više vrsta zajedno.

Plodored je smjena vrsta u prostoru i vremenu. U povrtnjaku plodored omogućuje pravilno i racionalno gnojenje stajnjakom, smanjuje zakorovljenost, čuva plodnost zemljišta, sprečava pojavu istih bolesti i nagomilavanje štetnika.

Nasuprot plodoredu, ako se jedna te ista vrsta uzgaja duže godina na istom zemljištu (monokultura), dolazi do narušavanja strukture i plodnosti tla, povećava se opasnost od korova, bolesti, štetnika i toksina koje luči korijen. Povrće različito reagira na uzgoj u monokulturi. Tako je poriluk osjetljiv na monokulturu, ali ima jak utjecaj na naknadnu kulturu dok vrlo slab utjecaj imaju kupusnjače.

Plodored se ostvaruje na osnovu zahtjeva vrsta prema obradi tla, gnojenju stajnjakom i predusjevu. U odnosu prema gnojenju stajnjakom povrće dijelimo u tri grupe. Prvu grupu čine vrste koje se obično gnoje stajnjakom, a tu ubrajamo kupusnjače, rajčicu, papriku, patlidžan, celer, poriluk i češnjak. Drugu grupu čine vrste s manjim zahtievom za stajnjakom i često se uzgajaju nakon unošenja stajnjaka, a ovu grupu čine korijenaste vrste povrća, luk, salata, špinat, rotkva i rotkvica. Treću grupu čine vrste koje tlo obogaćuju dušikom, a to su grašak, grah i bob. U troljnom plodoredu prvo polje uvijek zauzimaju vrste iz prve grupe, drugo polje iz druge, a treće polje vrste iz treće grupe. Njihovom smjenom dobiva se trogodišnji ciklus uzgoja povrća. Na odvojenom dijelu vrta uzgajaju se višegodišnje vrste: šparoga, rabarbara, vlasac i druge.

¹ Darko Kantoci, dipl.ing. agr.

Intenzivni plodored

Specifičnost povrtnjaka su intenzivni plodored i miješane vrste. Intenzivni plodored oslanja se na princip tropoljnog povrtlarskog plodoreda. Kod njega se u tijeku jedne vegetacijske sezone ili godine na istom zemljištu uzastopno, a nekad i istovremeno, uzgaja više vrsta povrća. To znači da se odmah po skidanju jedne vrste sije ili sadi druga. Intenzivni je plodored moguć zbog različite dužine vegetacije povrća, razlika u zahtjevima za toplinom i otpornosti na niske temperature.

U intenzivnom plodoredu razlikujemo pretkulturu (najčešće rana proljetna ili ozima vrsta kao što su salate, špinat, rotkvica, grašak, rani krumpir i mladi luk); glavnu kulturu koja ima najdužu vegetaciju (paprika, kupus, luk) i naknadnu kulturu koja se uzgaja poslije glavne kulture (salata, špinat, mladi luk).

Za biopovrtnjak je karakteristično uzgajanje dviju ili više vrsta zajedno: red do reda, naizmjenično u istom redu, cik-cak u dva reda. Za miješane kulture koriste se vrste različite visine, različite bujnosti, ali i sličnih zahtjeva za toplinom, vodom, svjetlom i hranjivima. Osnova za uspješno uzgajanje miješanih vrsta je njihova međusobna trpeljivost (alelopatija). Poznate miješane vrste su mrkva i luk, salata i luk. Broj kombinacija ovisi o biološkim svojstvima povrća i uvjetima uzgoja.

Kao mješavina mogu se uzgajati visoke i niske biljke, biljke duge i kratke vegetacije, biljke sličnih potreba prema toplini, vodi i svjetlu, biljke plitkog i dubokog korijena, bujne i manje bujne vrste, a najvažnije je da su to vrste koje uspijevaju jedna pored druge.

Broj redova miješanih vrsta ovisi o tipu gredice. Na vrtnoj i visokoj gredici vrlo su uspješne kombinacije miješanih vrsta različite dužine vegetacije. U takvoj kombinaciji na gredici se stalno smjenjuju povrtlarske i začinsko-ljekovite biljke i biljke za zeleno gnojivo. Tako se na vrtnoj gredici može istovremeno uzgajati više vrsta povrća, ali je moguće i njihovo smjenjivanje u tijeku godine. Broj miješanih vrsta i broj smjena povrća u tijeku godine veći je na uzdignutoj gredici.

Znanje o tome kako biljke uspijevaju jedna pored druge, dobro ili loše, značajno je ne samo u vrtu već i na oranici. Tako, na primjer, red paprike uz red rajčice uvijek je slabijeg rasta od ostalog usjeva paprike. Negativan se učinak u vrtu umanjuje razmakom među gredicama.

CROP ROTATION

Summary

Crop rotation is very important in planning the sowing and planting of vegetable crops. With orderly crop rotation, you can rationally use the soil in the vegetable patch, nutrients in the soil, and decrease dangers of breaking out of diseases, pests and weeds.

Key word: crop rotation.

VODOTOPIVA GNOJIVA Haifa Chemicals Ltd. Izrael

			
GNOJIVA ZA OSNOVNU GNOJIDBU INTENZIVNIH KULTURA Multi-Comp Base (50 kg) 13-11-20+2MgO+ME +Huminska kiselina	GNOJIVA ZA FOLIJARNU PRIHRANU Poly-FEED FOLIAR (10 kg) 4-15-37 16-8-34 21-21-21 23-7-23 15-7-30	GNOJIVA ZA PRIHRANU PREKO SUSTAVA KAP PO KAP Poly-FEED (25 kg) 20-20-20 9-12-36 16-8-32 11-44-11 Kalcij NITRAT	Soli i gnojiva za hidropon Multi-MKP Multi-SOP BITTER-MAG